

KRÓNIKA

SZÍNHÁZI FESZTIVÁLOK — STERIJA JÁTEKOK — Vasja Predan ljubljanoi kritikus, a 32. országos színházi fesztivál főszelektora beterveztette az idei Sterija Játékok műsorát. Ezek szerint május 26-a és június 2-a között Újvidéken a következő menetrend szerint zajlik a jugoszláv színházak szemléje: Miroszlav Krleža: *Út a paradicsomba*, eszéki Horvát Nemzeti Színház; Ivan Cankar: *A nép javáért*, trieszti Állandó Szlovén Színház; Jordan Pievnes: „R”, szkopjei Drámai Színház; Dušan Kovačević: *Szent György megöle a sárkányt*, újvidéki Szerb Nemzeti Színház; Mario Rossi: *Magna Charta*, Bitolai Népszínház; Slobodan Šnejder: *Gamlett*, szarajevói Népszínház; Slavko Grum: *Gogában történt*, ljubljanoi Szlovén Nemzeti Színház; Jovan Sterija Popović: *Hazafiak*, belgrádi Jugoszláv Drámai Színház. A záróesten, amikor a díjakat adják át, valószínűleg a moszkvai Malaja Bronnaja Színház Goran Sztefanovszki *Tetovált lelkek* című drámáját mutatja be Slobodan Unkovszki rendezésében.

Az idei Sterija Játékok Tribünjének témája: Népköltészeti motívumok a modern és kortárs jugoszláv drámában, amellyel a Vuk S. Karadžić-évfordulóhoz kapcsolódik az országos színházi fesztivál. — A hagyományos kiállítások közül az idén a 8. nemzetközi díszlet- és jelmezkiállítást rendezik meg 12 ország 32 művésznének részvételével. — A Sterija Játékok kezdete egyben a Jugoszláv Dráma Napja is, ebből az alkalomból Ranko Marinković zágrábi drámaíró üzenete hangzik majd el Josip Pejaković szarajevói színész tolmácsolásában. A 32. Sterija Játékokat Meri Boskova szkopjei színésznő nyitja meg.

A fesztivál idején jelenik majd meg a *Jugoszláv színházak évkönyve*, valamint Andrej Inkret szlovén kritikus munkája, *A dramaturgia tárgya és elve*.

A VAJIDASÁGI SZÍNHÁZAK 37. TALÁLKOZÓJA — Április 17-e és 28-a között tartották meg a tartományi székvárosban, az Újvidéki Színház szervezésében az ország legrégebb színházi fesztiválját, amelyen minden vajdasági színház, beleértve a három gyermekszínházat is, részt vett, vendégként pedig a zaječari és az eszéki színház társulata lépett fel. A fesztiváli zsűri — Jelica Bjeli színésznő, Deák Ferenc író, Miodrag Kujundžić kritikus, Vladimir Marenić díszlettervező és Branko Pleša színész — szerint a legjobb vajdasági előadás Dušan Kovačević: *Szent György megöle a sárkányt*, amelyet Egon Savin rendezésében az újvidéki Szerb Nemzeti Színház mutatott be. Ez az előadás kapta a legjobb díszletért (Geroslav Zarić) és jelmezért (Milena Nicseva) járó elismerést is. A legjobb zenéért járó díjat Hernyák Györgynek ítélték oda az Újvidéki Színház *Kádár Kata* című előadásában. Színészi díjakat kaptak: Rövid Eleonóra (*Kádár Kata* — Újvidéki Színház), Rade Šerbedžija (*Bloody Mary* — Szabadkai Népszínház), Jónás Gabriella (*Bloody Mary* és *Marica grófnő* — Szabadkai Népszínház), Radoslav Milenković, Dobrila Šokica, Ljubica Rakić, Tihomir Pleskonjić (*Szent György megöle a sárkányt* — újvidéki Szerb Nemzeti Színház), Olga Savić (*Nyarlók* — verseci Népszínház).

A fesztivál keretében tartották meg a Színház és a fiatal közönség tárgyú tanácskozást. Az Újvidéki Szín-

ház előcsarnokában rendezték meg a Tito, a színház és a színészek elnevezésű fényképiállítást. A Szerb Nemzeti Színházban pedig Miodrag Tabacki díszlettervező kiállítását láthatta a fesztiváli közönség.

A Vuk-évforduló kapcsán hangzott el dr. Milorad Dečić előadása Vuk reformjainak jelentősége a szerbhorvát színházi nyelv kialakításában.

JUGOSZLÁV SZÍNHÁZAK FESZTIVÁLJA — A Szarajevóban megtartott 28. szemle két fődíját a ljubljana-i Szloven Ifjúsági Színház és a zágrábi Gavella Színház kapta. Színeszi díjat kapott Božidar Alič, Mustafa Nadarević, Boris Cavazza, Radko Polič, Milena Zupancić, Branislav Lečić, Jerica Mrzel, Vojko Zidar. Ljubiša Ristićet a szabadkai színház koncepciójáért részesítették különjutalomban, amit Ristić visszautasított. (G)

BELGRÁDI RÖVIDFILMFESZTIVÁL — Március 27-e és április 1-je között megtartották Belgrádban a 34. rövidfilmfesztivált. Ládi István, a Magyar Szó kritikus a következőképpen értékelte az elmúlt évi produkciót: „... az idei versenyműsor nem volt jobb, mint a korábbi fesztiválok, de meg kell jegyezni, hogy észrevehetően kiegyensúlyozottabb volt. Az idén is szerepelt 10–15 jó film, de egyik sem emelkedett ki. Az évi produkció nagyságához mérten ez nem sok, mégsem kellene borúlátónak lenni, mert (...) biztató jelek is észlelhetők voltak a fesztiválon. Számos tehetségesnek ígérkező elsőfilmes mutatkozott be. A legtöbb filmet jellemző csökkent művészi igényesség mellett akadt néhány olyan film is, amelynek alkotóját a szokványostól eltérő kifejezőeszközök és formák érdeklik. Látásmódjuk modernebb, művészi érzékenységük korunkhoz mérten a jövő felé orientálódik”.

A fesztivál legjobb dokumentumfilmjét Nikola Babić (*Az esztelen és az esztelenség emlékeztetője*) és Stjepan Zaninović (*Doktor Miloš Šanko úgye*), a legjobb animációs filmet Boris Matas (*Elliot úr utazása*), a

legjobb kisjátékfilmet Miloš Radović (*K. K. ezredes hirtelen halála*) készítette. A kísérleti filmek között Slobodan Mičić *Kortárs*, a minifilmek közül pedig Zdravko Barišić *Alkalmazkodás* és Predrag Pantović *Igazság* című alkotását díjazták. A forgatókönyvért Tonko Markovićet és Nenad Puhovskit (*Bucan triptichon*); az operatőri munkáért Dragoslav Mitrovićot (*Újra a felhők között és Studenica, 1986. május 18.*), valamint Karmelo Kursart (*Szép hazánk*), a zenéért Alfi Kabillót (*Az esztelen és az esztelenség emlékeztetője*), a leg-sikeresebb debütálásért pedig Vladimir P. Petrovićot (*Gyerekelem lesz*) és Dragan Veselinovićot (*Az erdők meghalnak másodpercenként 24 képbén*) részesítette elismerésben a rövidfilmfesztivál bírálóbizottsága.

SLAVKO GORDIĆ A VAJDASÁGI ÍRÓEGYESÜLET ÚJ ELNÖKE — Bányai János, a Vajdasági Íróegyesület elnöke mandátumának letelével, április 16-án az íróegyesület elnöksége tirkos szavazással Slavko Gordićot választotta meg az elnöki tisztségre az elkövetkező egy éves időszakra.

MAGYARORSZÁGI ÍRÓK BELGRÁDÉBAN ÉS ÚJVIDÉKEN — A magyarországi íróküldöttség tagjai: Cseres Tibor, a Magyar Írók Szövetségének elnöke, Vujicsics Sztoján és Turczy István április végén Belgrádba látogattak, ahol együttműködési szerződést írtak alá a Jugoszláv Írószövetséggel. Az íróküldöttség Újvidéken is járt, ahol ellátogatott a Vajdasági Íróegyesületbe, az Újvidéki Rádióba és a Forum Könyvkiadóba. Az íróvendégek Belgrádban és Újvidéken irodalmi estet is tartottak.

A MAGYAR TELEVÍZIO VENDÉGMŰSORA — Az Újvidéki Televízió múlt évi vendégeskedését viszonozza április 24-én, ugyancsak egész napos műsossal, a Magyar Televízió. Gondos válogatás jellemez-

te a hétórás adásnapot, amelyben helyet kaptak művészeti műsorok is: láthattuk Móricz Zsigmond *Koldus Napóleon* című novellájának tévéváltozatát Szőnyi S. Gábor rendezésében, majd a Földesi József riportja nyomán Mihályfy Sándor rendezésében készült *Bujdosó András számonkérése* című tévéfilmet, a kitűnő Kállai Ferencsel a főszerepben. Az est folyamán Petőfi verseiből is hallhatunk egy húszperces összeállítást Latinovics Zoltán, Domján Edit, Major Tamás és Óze Lajos tolmácsolásában. Az újvidéki vendégzereplés érdekessége, hogy a Magyar Televízió *Abalak* című műsora először jelentkezett külföldről, s hogy egyszerre láthatta mindkét tévé közönsége. A másik érdekesség, hogy a *Bujdosó András számonkérését* a vajdasági nézők hamarabb láthatták, mint a Magyar Televízió közönsége.

A kölcsönösségi alapon történő továbbbi műsorcseréről és a két televízió közötti kapcsolatok bővítéséről együttműködési szerződést írtak alá a stúdiók képviselői.

VELIČKOVIC HERDER-DÍJA — Vladimir Veličkovičnak ítelték oda a Herder-alapítvány idei képzőművészeti díját. A Herder-alapítvány 1964-ben jött létre. A nemzetközi szakemberekből álló zsűri a díjat évente azoknak a művészeknek és tudósoknak ítéli oda, akiknek munkássága kelet-európai és délkelet-európai viszonylatban jelentős, kiemelkedő.

KONTRA FERENC ÉS TÚRI GÁBOR KAPTA A SINKÓ-DÍJÁT — A Sinkó-díj bírálóbizottsága (Harkai Vass Éva — elnök, Juhász Erzsébet és Purger Tibor) az 1986. évi Sinkó-díjat Kontra Ferencnek és Túri Gábornak ítélte oda. A zsűri szerint Kontra Ferenc az irodalmi életben való folyamatos és sokoldalú jelenlétével, Túri Gábor pedig értékes műfordításaival és műfordítás-kritikái-val érdemelte ki a díjat.

VITKAINÉ KOVÁCS VERA VENDEGSZEREPLÉS-SOROZATA —

Vitkainé Kovács Verának, az újvidéki Szerb Nemzeti Színház operanékesnőjének az idei zenei évad fellépéseinek, vendégzerepléseinek sokasága miatt marad emlékezetes. Fellépett a spliti Horvát Nemzeti Színházban a *Faust*-ban és a *Traviatá*-ban, Ljubljanában a Don Carlosban, Bukarestben az Aidát énekelte, és Moszkvában is nagy sikerrel szerepelt. Április 3-án Budapesten a Magyar Állami Operaházban Leonoraként a *Trubadúr*-ban lépett fel. Budapesti vendégzereplése azért is nagy jelentőségű, mert első ízben énekelte az újvidéki Szerb Nemzeti Színház szólistája a Magyar Állami Operaházban.

ANTIK PORTRÉK — A Belgrádi Nemzeti Múzeumban április végén archeológiai kiállítás nyílt, amelyre a rendezvénynek helyet adó intézmény mellett a Szkopjei Múzeum és a ljubljana-i Nemzeti Múzeum, a zágrábi és a spliti Archeológiai Múzeum szervezésében került sor. Az *Antik portrék* címet viseli a kiállítás, melynek keretében 106 kő- és bronzportrét állítottak ki, valamint mintegy 150 pénzérmét.

A tárlat az antik kultúra hazánkban fellelhető emlékeinek gazdagságát prezentálja, s bemutatja a portrék alakulásának történetét a hellén kortól a római és a késő antik koron át a kora bizánci stílusúakig.

JUGOSZLAV ÍRÓK MŰVEI KÜLFÖLDÖN — A Jugoszláv Szerzői Jogvédő Iroda kimutatása szerint 1945-től 1986 végéig jugoszláv írók tollából kb. 3000 mű jelent meg külföldön. Európában 2700 alkotás, Ázsiában 150, Észak-, illetve Dél-Amerikában 20—20, Afrikában kb. 10 jugoszláv szerző műve látott napvilágot. Érdekes, hogy 1948-ig a külföldön megjelent jugoszláv alkotások száma növekedett, 1948-ban csökkenni kezdett, s 1952-ben érte el a mélypontot: mindössze egy jugoszláv mű került a külföldi olvasók kezébe. Ettől kezdve ismét növekszik a külföldre jutott jugoszláviai művek száma. 1967-ben már 116 alkotás jele-

nik meg, a rekordév pedig 1983, amikor 130 jugoszláviai mű jelenik meg külföldön idegen nyelveken. 1984-től kezdve ismét csökken a számuk, tavaly pedig 108 jugoszláv alkotás volt található a külföldi könyvpiacokon. A legtöbbet a Szovjetunióban fordították jugoszláviai írók műveit, az említett időszakban 538-at. Csehszlovákiában 532, Magyarországon 231, az NSZK-ban 229, Lengyelországban 203, az NDK-ban 148, Bulgáriában 128, Olaszországban 124, Romániában 102, Franciaországban 98, Ausztriában 87, az Egyesült Államokban 34, Nagy-Britanniában 67, Svájcban 46, Görögországban 33, Kínában 32, Svédországban és Dániában 29—29, Törökországban 31, Finnországban és Japánban 17—17, Spanyolországban 16, Norvégiában 13, Indiában 12, Kanadában 11, Portugáliában 8, Kubában és Egyiptomban 6—6, Belgiumban és Venezuelában 4—4, Brazíliában, Argentínában és Mexikóban 3—3 jugoszláv eredetű mű jelent meg. Az írók közül Ivo Andrić áll a felsorolás élén. Tőle ugyanis az elmúlt 41 évben 213 mű jelent meg idegen nyelveken. Követi őt Miroslav Krleža 124 alkotással, utána Branislav Nušić következik (76), majd Miodrag Bulatović (69), Branko Ćopić (61), Ivan Cankar (46), Meša Selimović (38), Dobrica Ćosić (37), Mihailo Lalić (34), Danilo Kiš (33), Vasko Popa (29), Miloš Crnjanski (28). Desanka Maksimovićnak, Branimir Šćepanovićnak, Anton Ingoličnak és Ela Perocinak 27—27 műve jelent meg külföldön, Grozdana Olujićnak 26, France Bevknek 25, Ćiril Kosmačnak 24, Ćerih Košnjak 21, Beno Zupančičnak 19 alkotását jelentették meg idegen nyelveken. Tizenhét művét adták ki külföldön Oskar Davičonak, Bora Stankovićnak, Ranko Marinkovićnak, Vladimir Nazornak, Jara Ribnikarnak és Dragoslav Mihailovićnak. P. P. Njegoš és Stevan Sremac 16—16 művel szerepel a jegyzéken. Tizennégy művét jelentették meg idegen nyelven Prežihov Vorancnak és Borisz Visinszkinék, Szlavko Janevszkinék 8, Blazse Koneszkinék, Bozsini Pavlovszkinak és Koszta Ra-

cinnak 7—7 könyvét adták ki külföldön. Négy-négy műve jelent meg idegen nyelven Zsivko Csingónak, Mateja Matevszkinék és Aco Sopovnak.

T. L.

MIROSLAV ANTIC TALÁLKOZÁSA RADNÓTI MIKLÓSSAL — A Most című, Mosztárban megjelenő irodalmi folyóirat 1986. október—decemberi, 64—65. száma Draško Redep Miroslav Antićtyal készített interjúját közli, melyben Miroslav Antić elmondja, hogy a Radnóti Miklóssal való találkozása életének sorsdöntő fontosságú eseménye volt: „Ezerkilencszáznegyvenégyben, a felszabadulás előtt két hónappal szüleimmel együtt Pancsován tartózkodtam. Ott láttam egy csapat magyar katonát, akik megkínzott, meggyötört zsidókat tereltek maguk előtt. Valahonnan Homolje vagy Žagubica gyűjtőtáboraiból jöttek, szánalmasan vonszolták magukat a pancsovai Almási úton. Akkor tudtam meg, a házunk előtt, hogy édesanyámnak Melaniának volt még lekvárja. Bizonyára karácsonyra tartogatta. Azok a szerencsétlenek mohón itták a tejet, vagy bármit, amit az asszonyok odanyújtottak nekik. A kiéhezettek, félholtak közt voltak olyanok, akik a helyszínen rögtön meghaltak. Az egyik rabruhás bement a kapunkba. Ő is Borból tért vissza, alig állt a lábán. Anyám egy üveg baracklekvárt adott neki, pedig mi sem ettünk lekvárt már hónapok óta. Az az ember magyarul beszélt, átadott egy Avala blokkot anyámnak, aki azt mondta, magyar költő járt nálunk. Sok év múltán tudtam csak meg, hogy a híres Radnóti Miklóssal találkoztam. (...) A rabok hosszú, szomorú sora, amelyet gyerekként a kapunkból láttam, álomban gyakran visszatér. Olyankor én megyek szüntelenül a vesztőhely felé. (...) Hogy mi történt a jegyzetfüzettel? Anyám nekem adta. Rosszul bár, de még olvasható volt, sok évvel a háború befejezése után is, azután, hogy Radnóti a ki-

éhezett, beteg, félholt rabok százával, ezrével együtt sáros utainkon vonszolták. Homolje felől, valahova Bácskába, majd Magyarországra, Győr környékére, úgy gondolom. Pesten a Fészek Klubban átadtam a noteszt Radnóti feleségének. És ő, az egész gyülekezet előtt, felindultan kezét csókolt nekem. Ez rettenetesen kellemetlen volt számomra. Soha senki nem csókolt még nekem kezét, s azt hiszem, nem is fog soha. Radnóttal elmentünk egymás mellett. Másként mint Andrićtal. De még ma sem tudom elfelejteni saját tehetetlenségem: hogy gyerek fejjel nem tudtam segíteni költőtársamon, és hagytam, hogy a hideg, októberi sodrás magával vigye, hogy végérvényesen eltűnjön. Ma sem tudom megbocsátani magamnak. (...) Ma sem tudom megbocsátani magamnak, hogy 1944 végzetes őszén, a pancsovai utcán nem voltam egy kicsit öregebb, hogy nem

tudtam, ki az a Radnóti Miklós, s hagytam, hogy egy költőt kivégezzenek. Csak néhány lépést kellett volna megtennem, megmenthettem volna őt. Elment mellettem, és én nem segítettem neki, sehogyan, semmiben. Kísért a gondolat: ha nem lettem volna akkor tizenkét éves... Talán segíthettem volna... Bárcsak sejtettem volna, hogy kicsoda, bárcsak hagytam volna, hogy bemenjen a házba, hogy leüljön, hogy folytassa magyarul elkezdett beszélgetését, bárcsak megakadályoztam volna, hogy visszamenjen a menetelő rabok sorába... Radnóti meggyógyult volna, és most minden rendben lenne. Az elcsigázott raboknak nem volt számuk, neki sem, s aki kidőlt a sorból, elveszett, azonnal megölték. Radnótinétől később megkaptam egyik könyvét, ajánlással, Svetlanánál maradt az is, Prévert nekem címzett könyveivel együtt.”